Приложение № 18 към т. 1, буква „с“

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „НЕРАЗКАЗАНИТЕ ИСТОРИИ НА БЪЛГАРИТЕ“

1. ОПИСАНИЕ НА ПРОГРАМАТА

Програмата подпомага изпълнението на политиката на Министерството на образованието и науката (МОН) за патриотичното възпитание, формирането на личностни качества, ценности, нагласи и мотиви, за подпомагане на пълноценното развитие на детето и ученика.

Националната програма „Неразказаните истории на българите“ се реализира от учебната 2023/2024 година с насоченост към българските общности зад граница, при отчитане необходимостта от разширяване на подкрепата за съхраняването на националната, културната, родовата и духовната идентичност на българите в чужбина, за опазването и популяризирането на българското културно-историческо и родово наследство и приноса на съвременните българи.

В програмата за 2026 година отново се осигурява възможност за извършване на съвместни проучвания от български училища в чужбина и училища на територията на България. Освен възпитание в родолюбие, чрез нея се стимулира прилагането на изследователския подход, търсенето и популяризирането на малко известни факти и истории за велики българи, за събития от миналото, за места, свързани с историята ни, и за наши съвременници, допринасящи за цивилизационното развитие на България и света.

Реализирането й доказа, че е нова концепция за българското образование и стъпка към промяната на модела – практическо обучение и възможност за участие на повече ученици, които правят проучване и са активната страна в изследователския процес.

2. ЦЕЛИ И ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

Националната програма е разработена в съответствие с Приоритетна област 2 „Компетентности и таланти“ на Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 - 2030 г.) за изпълнение на Цел 2.2. „Възпитание в ценности“.

Обща цел на програмата:

Създаване на условия за ориентиране на образованието към търсене, изследване и представяне на конкретни продукти, които обогатяват националната съкровищница на знанието за България в архивите и обучението на идните поколения българи.

Конкретни (специфични) цели:

- Подпомагане на дейността на българските училища в чужбина и на училищата в България,

приобщаване на родителите и местната общност чрез извършване на проучвания и представяне на резултатите в занятия по родолюбие, форуми, срещи, печатни и видео материали и публикации;

- Разширяване на подкрепата на българските общности в чужбина за съхраняването на националната, културната, родовата и духовната идентичност на българите зад граница и за опазването и популяризирането на българското културно-историческо и родово наследство и приноса на съвременните българи.

Обхват на програмата:

Програмата се изпълнява на територията на Република България и в чужбина от училища в България, българските държавни училища в чужбина, българските неделни училища в чужбина, преподаватели и студенти от чуждестранни университети, изучаващи български език, литература и култура. Дейностите може да се извършват съвместно с образователни и други институции в България.

3. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

- 80 представени продукта от изследователската дейност;
- 5 проведени форума за популяризиране на резултатите от изследванията.

4. ЦЕЛЕВА ГРУПА

Ученици от училищата в България, българските държавни училища в чужбина, българските неделни училища в чужбина, студенти от чуждестранни университети, изучаващи български език, литература и култура.

5. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

- Получени, оценени и популяризирани информации и свидетелства за значими родови истории, свързани с приноса на достойни българи от миналото и съвремието, за факти и обстоятелства, които са знакови за цивилизационното, културното, научното развитие на България и на чуждите държави;
- Проведени форуми, срещи, конференции в България и в чужбина, издадени книги, изготвени филми и презентации.

6. БЮДЖЕТ

Общ бюджет на програмата: 275 000 евро.

От тях:

- за дейност по т. 11.1. – до 120 000 евро при максимална стойност за един представен и одобрен продукт от дейността до 1 500 евро. При съвместно проучване, извършено от българско училище в чужбина и училище от България - до 3 000 евро за един общ продукт;
- за дейност по т. 11.2. – до 3 000 евро;

- за дейност по т. 11.3. – до 122 000 евро;
- за дейност по т. 11.4. – до 20 000 евро;
- за мониторинг и методическа подкрепа – до 10 000 евро.

7. ДОПУСТИМИ КАНДИДАТИ

7.1. Организации/институции, към които функционират български неделни училища в чужбина, подпомагани от Министерството на образованието и науката – за дейностите по т. 11.1. и т. 11.3.

7.2. Български държавни училища в чужбина – за дейности по т. 11.1 .и т. 11.3.

7.3. Държавни висши училища и научни институти на Българската академия на науките, които командироват преподаватели по български език и литература в чуждестранни висши училища – за дейности по т. 11.1. и т. 11.3.

7.4. Училища на територията на България - за дейности по т. 11.1. – за съвместни проучвания с български училища в чужбина.

7.5. Организации/институции от България, които имат сключено споразумение/договор с МОН - за дейностите по т. 11.3. и т. 11.4.

7.6. Организации на българите в чужбина, към които няма българско неделно училище, подпомагано от МОН, и/или физически лица, живеещи извън Република България, може да участват в реализацията на дейности по т. 11.1. и т. 11.3. чрез бенефициент по т. 7.1. след сключване на споразумение/договор с него или чрез държавно или общинско училище на територията на Р България.

8. СРОК НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

Дейностите се изпълняват до 30 юни 2027 г.

Дейност 11.2. се извършва периодично след представяне в МОН на резултатите от дейност по т. 11.1. от комисията, определена със заповед на министъра на образованието и науката. Със заповедта се определят редът, условията и сроковете за работата на комисията.

9. МЕХАНИЗЪМ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОТЧИТАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Организирането, оценяването и проследяването на изпълнението на дейностите се осъществяват от МОН и съответните задгранични представителства, а за училищата на територията на България и от регионалните управления на образованието.

Мониторингът може да се осъществява на място чрез оценка на представените документи, анкети, срещи със заинтересованите страни.

10. ДЕМАРКАЦИЯ И ДОПЪЛНЯЕМОСТ С ДРУГИ НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМИ ИЛИ

ПРОЕКТИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ЕВРОПЕЙСКИ ИЛИ ДРУГИ МЕЖДУНАРОДНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ

10.1. Дейностите и средствата по Националната програма не може да дублират дейности и средства с еднакво предназначение по други национални програми за развитие на образованието, друго национално финансиране, фондовете на Европейския съюз, както и други донорски програми, което се декларира от съответния бенефициент, подал проектно предложение/искане за финансиране.

10.2. Декларацията по т. 10.1. е задължителна и следва да съдържа следния текст: „Декларирам, че дейностите, за които получавам финансиране по НП „Неразказаните истории на българите“, не са финансирани по друг проект, програма или каквато и да е друга финансова схема или процедура от националния бюджет, бюджета на общността или друга донорска програма.

11. ДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ И СРОК НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

11.1. Проучвателна и изследователска работа в България и в чужбина - проучване и представяне на информация, свидетелства, продукти от изследвания за:

- родови истории за значими събития и личности с принос в България и/или в чужбина;
- приноса на достойни българи или факти и обстоятелства от миналото, свързани е българската история;
- приноса на достойни българи от съвремието, които са знакови за цивилизационното, културното, научното развитие на България и в чужбина.

11.2. Оценяване на информацията и документите, предоставени от допустимите кандидати.

11.3. Представяне на резултатите от проучвателната и изследователската работа:

- провеждане на форуми и други събития с привличане на родители и местната общност; чрез публикации в периодични, специализирани издания;
- в печатни издания, видеа, филми, радио и телевизионни предавания, в интернет пространството;
- изработване на грамоти, плакети/пластики;
- определяне на посланици на Националната инициатива „Неразказаните истории на българите“;
- осигуряване на награди за отличени продукти от изследователската дейност с доказан принос за националната съкровищница на знанието за България в архивите.

11.4. Актуализиране, поддръжка на електронна система и администриране в електронна среда на кандидатстването и отчитането за дейности по т. 11.1. и т. 11.3. и популяризиране на резултатите.

Дейностите по т. 11.3. от програмата – изработване на грамоти, плакети/пластики,

определянето на посланици на Националната инициатива „Неразказаните истории на българите“, осигуряването на награди за отличени продукти, печатните издания, изготвяне и популяризиране на филми и организирането и провеждането на форуми на територията на Р България може да се осъществяват от Министерството на образованието и науката и/или възлагат на организации/институции от България.

12. ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ И ЕТАПИ НА ФИНАНСИРАНЕ

12.1. Допустими разходи по дейност 11.1.:

- за възнаграждения и свързаните с тях осигурителни плащания за лица, пряко ангажирани в проучвателната и изследователската работа по места;
- обосновано необходими материали и средства за реализиране на дейността;
- транспортни разходи.

Финансирането се предоставя след оценяване на предложенията и положителна резолюция на доклад до министъра на образованието и науката с резултатите. Финансирането се извършва еднократно не по-късно от 10 декември 2026 г.

12.2. Допустими разходи по дейност 11.2.:

• възнаграждения и свързаните с тях осигурителни плащания за лица, пряко ангажирани с реализацията на дейността.

Оценяване на информацията и документите, предоставени от допустимите кандидати се извършва от комисия, определена със заповед на министъра на образованието и науката. Членове на комисията може да са външни експерти с доказан опит за изпълнение на дейността и представители на МОН. Представителите на МОН не получават възнаграждение за сметка на програмата.

Финансирането се предоставя по ред и условия, определени в заповед на министъра на образованието и науката за определяне на комисия за оценяване на информацията и документите, предоставени от бенефициентите, не по-късно от 15.12.2026 г.

12.3. Допустими разходи по дейност 11.3.:

- възнаграждения на лектори за провеждане на занятия по родолюбие, форуми, срещи с ученици, родители и местната общност, за провеждане на публични лекции с представители на местна научна общност, културни дейци и студенти българисти в чужди висши училища;
- Възнаграждението на лектори за 1 час и осигурителните плащания, свързани с него, не

следва да надвишава 20 евро;

- Финансирането се предоставя не по-късно от 15 декември 2026 г. след оценка на предложението за съответствие с целите на програмата, обобщаване на план-сметките и одобрение от министъра на образованието и науката;
- обезпечаване на дейността на лица, определени за посланици на Националната инициатива „Неразказаните истории на българите“ - средства за командировъчни разходи и материали;
- изработване на печатни издания, видеа, презентации, филми;
- наем на зали и техническо обезпечаване на форуми, срещи, конференции;
- популяризиране чрез електронни медии;
- изработване на символи на Националната инициатива „Неразказаните истории за България“, грамоти и почетни отличия за участниците в реализацията й, парични и предметни награди.

Средствата за обезпечаване на дейността на лице, определено за посланик на Националната инициатива „Неразказаните истории на българите“, са до 4 000 евро. За посланици на инициативата, които пребивават извън Република България, се изплащат чрез съответните бенефициенти по т. 7. За лицата, определени за посланици на инициативата от Република България, възнаграждението се изплаща чрез МОН.

За изработване на печатни издания, видеа, филми, на символи на Националната инициатива „Неразказани истории за България“, почетни отличия за участниците, парични и предметни награди финансирането се предоставя след представяне на план-сметки и одобрение от министъра на образованието и науката.

12.4. Допустими разходи по дейност 11.4 :

Финансирането се предоставя след сключване на договори с МОН за извършване на услуга. В договорите се посочват редът и условията за финансиране по програмата. Средствата се предоставят не по-късно от 15.12.2026 година.

Предложения за финансиране се разглеждат и одобряват до изчерпване на средствата, одобрени с програмата.

Може да се извършват компенсирани промени на средствата между отделните дейности при запазване на целите и обхвата им.

13. УСЛОВИЯ и РЕД ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ

13.1. За дейности по т. 11.1.:

След одобряване на програмата МОН публикува на електронната си страница условията за кандидатстване, информация за лицата за контакт и реда за представяне на документите чрез

електронната платформа https://world.mon.bg/.

Допустимите бенефициенти се регистрират за участие до 31.10.2026 г. в електронната платформа, като посочват направлението, в което ще извършват проучвателна и изследователска работа, описание на планираната дейност, необходими средства и прилагат:

- декларация за недопускане на двойно финансиране;
- актуална финансова идентификация на банковата сметка, издадена от обслужващата банка - за БНУ в чужбина;
- декларация за съгласие за обработка и съхраняване на лични данни.

Допуска се един бенефициент да кандидатства в повече от едно направление и за изготвяне на повече от един продукт от изследователска и проучвателна работа.

При извършване на съвместни проучвания от училища в България и български училища в чужбина се представя общ проект от българското училище в чужбина. В него се посочват конкретните дейности и индикативен бюджет за всяко училище.

13.2. За дейности по т. 11.2.:

Комисията за оценяване на информацията и документите, предоставени от допустимите кандидати, се определя със заповед на министъра на образованието и науката.

13.3. За дейности по т. 11.3.:

13.3.1. За организиране на форуми, срещи с ученици от българските неделни училища в чужбина, родители и местната общност, за публични лекции с представители на местна научна общност, културни дейци и студенти българисти в чужди висши училища, допустимите кандидати, в срок до 31.10.2026 г., представят чрез електронната платформа предложение за мероприятие, пряко свързано с проучвателната и изследователска работа, и план-сметка за разходите.

13.3.2. Определянето на екип от лица – посланици на Националната инициатива ‚Неразказани истории на българите“, се извършва със заповед на министъра на образованието и науката, с посочени ред и условия за получаване и отчитане на получените средства за обезпечаване на възложените дейности.

Посланици на инициативата са дейци на образованието, културата, общественици – с принос и опит за утвърждаване и популяризиране на българското наследство, изтъкнати представители на българските общности в чужбина и/или в България, които с реализацията си допринасят за националното самочувствие и гордост, лица с доказан опит в изследователска дейност на историята, традициите и културата на българите в съответната страна/диаспора.

Посланиците на инициативата участват в реализацията на дейностите чрез развиване и представяне на своя изследователска и проучвателна работа и/или осъществяване на връзка,

споделяне на опит, консултиране и подкрепа на бенефициентите по дейност 11.1. по общи изследователски теми и/или за проучвания на територията на съответния район/страна и чрез популяризиране на резултатите.

14. ПРОЦЕДУРА ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ И ОДОБРЕНИЕ НА ПРОЕКТНИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ

14.1. За дейности по т. 11.1.:

Предложенията за финансиране, представени в електронната платформа, се разглеждат и одобряват до изчерпване на средствата, определени с програмата.

Списък на одобрените от министъра на образованието и науката предложения за финансиране се публикува на електронната страница на МОН.

Резултатите от изследователската и проучвателната работа се представят в МОН в избран от бенефициентите формат: разкази, есета, реферати, постери, мултимедийни презентации, книги, ръкописи, документи, снимки и видео материали и др. Допуска се изпращане по електронен път, на хартиен носител, представяне на място в МОН, като срокът за получаване е 30.06.2027 г.

14.2. За дейности по т. 11.2.:

Резултатите от изследователската и проучвателната работа се предоставят на изпълнителите на дейността чрез МОН за оценяване на информацията и документите, предоставени от допустимите кандидати.

Определените със заповедта на министъра на образованието и науката членове на комисията представят протокол/доклад с резултати от извършената оценка.

14.3. За дейности по т. 11.3.:

Със заповед на министъра на образованието и науката се определя екип от лица – посланици на Националната инициатива „Неразказаните истории за България“, задължения, срокове и финансово подпомагане за изпълнение на възложените дейности.

15. ОТЧИТАНЕ НА ПРОЕКТИТЕ

15.1. За дейности по т. 11.1.:

За извършена проучвателна и изследователска работа в чужбина бенефициентите представят продуктите от изследванията, а в електронната платформа – разходооправдателни документи: декларации за изплатени възнаграждения, документи за извършени допустими разходи, доказващи извършено плащане.

15.2. За дейност по т. 11.2.:

Решенията на комисията се одобряват с мнозинство на заседания за оценяване на информацията и документите, предоставени от допустимите кандидати, и се представят протоколи/доклади.

15.3. За дейности по т. 11.3.:

Бенефициентите представят отчет за изпълнението на дейностите – с финансова и съдържателна част и приложени документи за извършени допустими разходи, доказващи извършено плащане. Отчетите се представят в срок от 10 дни след провеждане на занятия по родолюбие, форуми, срещи с ученици от българските неделни училища в чужбина, родители и местната общност.

Възнагражденията на лектори и на лица, определени за посланици на инициативата, се отчитат с декларации за изплатени възнаграждения, подписани от лицата.

15.4. За дейности по т. 11.4.:

Подписва се приемно-предавателен протокол, удостоверяващ изпълнението на дейностите. Протоколът да се подписва за МОН от ръководителя на програмата.

Специфични условия за отчитане и приемане на възложената работа се определят в договора с МОН.

Неизразходваните средства за всички дейности по програмата, останали след приключването им на 30.06.2027 г., и/или непризнати разходи се прихващат от следващ транш към същия бенефициент или се възстановяват по сметка на МОН.

Документацията, която удостоверява провеждането на дейностите по програмата, се съхранява от бенефициентите за срок от три години.